

עקירת המחלוקת מיסודה

ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וגו'

רש"י מביא ממסכת אבות שזהו "פי הארץ" - הראשון מעשרה דברים שנבראו בין השמשות. מבאר רבנו יונה כי כל דבר שאינו טבעי, נברא מחוץ לזמן בריאת העולם, בבין השמשות של ששת ימי המעשה. והנה כאן הוצרכה בריאה מיוחדת כבר מיסוד בריאת העולם כדי לבלוע את קרח ועדתו.

והשאלה נשאלת, מדוע היה צורך לברוא בריאה מיוחדת לקרח ועדתו, הרי היה גם את פרשת המרגלים, ומקושש עצים ומגדף, ולהם לא נבראה בריאה מיוחדת להענישים?

כתב הרמב"ם בפרק שמיני מיסודי התורה (הלכה א'), שכל האותות שעשה משה במדבר, לפי הצורך עשאו, ומונה והולך: כפרו בו עדת קרח, בלעה אותם הארץ. מבואר ברמב"ם שהיה "צורך" בנס זה, כיון שסתם מיתה שהיתה נקנסת עליהם לא היתה מספיקה, וכל כך מדוע, הרי הכל יודעים כי קרח מת בעוון המחלוקת?

התשובה לשאלות כולן טמונה בנגע המחלוקת. כאשר היא מתחילה אין לדעת מתי היא תסתיים, כפי שאמר הכתוב "פוטור מים ראשית מדון", די בפתח קטן כדי להצית אש גדולה, ולכן נמשלה המחלוקת לאש שניצוץ ממנה עלול לשרוף הכל. לפיכך היה צורך להכחיד את נושאי המחלוקת, ויותר מכך, בבריאה מיוחדת ולא טבעית כדי שלא ישאר זכר מהם, מרכושם ומבתיהם, ולא ייוותר שום רושם למחלוקת שעלולה לבעור מחדש.

*

מסופר על רבי ירוחם המשגיח של ישיבת מיר שהיה מנהל רוחני בישיבת ראדין שהיא ישיבתו של החפץ חיים. והנה בזמן שהתחילו להתקבץ סביבו תלמידים, היו כאלה שלא ראו זאת בעין יפה. ומענין פעוט זה נוצרה מחלוקת בישיבה. רבי ירוחם אף לא ניסה ליישר את ההדורים אלא מיד התפטר מתפקידו למרות הקושי שבדבר. הוא פשוט עזב את משרתו ותפקידו כדי לבטל מחלוקת. אחר זמן התמנה למשגיח בישיבת מיר, היא הישיבה שניצלה בימי השואה בנסים גלויים. מנהיגי הישיבה ראו אותות ומופתים בנס ההצלה של ישיבת מיר, ועל כולנה רבי ירוחם בא בחלום למשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין, ואמר לו לאיזה מקום ללכת והיכן מקום ההצלה. ואמרו עליו גדולי הדור ההוא, שאת הכח הזה לפעול להצלת עולם התורה היחיד שנשאר מגולת אירופה, זכה רבי ירוחם ע"י הויתור על כבודו ומעמדו ותלמידיו כדי להרבות שלום, ולקטוע את המחלוקת עם תחילתה.

מיעוץ שחוק

פעם אחת ראה מרן האיש מצליח זצ"ל אדם שניגש לחזן ומזרזו להאיץ תפלתו, כשהוא מגייס את לשון הפסוק "וינהגו בכבודות - ויאמר **אנוסה**" (שמות יד, כה). העירו רבי מצליח: "ויאמר **מצרים** אנוסה" כתוב, אתה מצרים!?! ...

עצה טובה

אחת הסיבות להיווצרות המריבות ביום ששי, נעוצה בכך שבני הבית אינם סועדים ארוחה מסודרת בשעות הצהריים, והרעב כידוע מביא לידי עצבנות. לכן כדאי להקפיד ביום ששי בצהרים על קביעת זמן לסעודה קלה ומשביעה, הכוללת מאכלים פשוטים להכנה שאינם מכבידים על הכנות השבת.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"האדם בלי תורה ומצוות, אין לו יתרון על הבהמה רק בדברי הבל, כמו שאנו אומרים בפתיחה של תפלת שחרית 'ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל', כי הגם שירויח שיהיה לו ממון ויהיה עשיר גדול ויבנה בתים ויטע כרמים ויקנה שם כאחד מגדולי ארץ, מכל מקום הרי סופו לעזוב את הכל, ולא יועיל הון ביום עברה."

(מגיד חדשות" דרוש ע"ג)

וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' (י"ד ל"ז)

פירוש רש"י ז"ל: באותה מיתה ההגונה להם, מדה כנגד מדה, הם חטאו בלשון, ונשתרבו לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאים לתוך טבורם, ולכך נאמר במגפה. (רצונו לומר "במגפה", בפתח הבי"ת, והיינו במגיפה הידועה. שפתי חכמים). ע"כ. וכן תמצא שראשי התיבות "מוציאי דבת הארץ" עולים מדה לרמוז להאמור. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

...

לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם (ט"ז ט"ו)

פירוש רש"י: לא חמור אחד מהם נשאתי, לא חמורו של אחד מהם נטלתי. אפי' כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם, לא נטלתי אלא משלי (תנחומא פיס' ז'). ויש להמתיק הדברים ע"פ מ"ש בסוף פר' שמות ששם מובא הליכת אשת משה ובניה על החמור למצרים ובסמוך לזה (פ"ה פס' כ"ב וכ"ג) כתוב גזירת פרעה שלא לתת עוד תבן לעם ללבון הלבנים וכו', ואז משה אמר להקב"ה "למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתני ומאז באתי וגו' הרע לעם הזה" וגו', שזהו מענין מה שאמר כאן משה "ולא הרעותי את אחד מהם", שאפי' רעה שלא באה מחמתו כגזירת התבן, כאב לו למשה על צערן של ישראל. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

לולי תורתך שעשועי

לו על כל עוונותיו (ברכות שם), ובכל זאת הצליח רבי יוחנן להשכיח כאב זה על ידי שהטביע יגונו בים התורה. כאשר צלל בים התלמוד יחד עם ריש לקיש, עונג הלימוד והריכוז העמוק הסיחו את דעתו מצער העולם הזה. אולם ברגע שנפטר החברותא ונבצר ממנו להמשיך ללמוד בעיון כדרכו, צפו ועלו כל מכאובי העבר, והצער על בניו התמזג עם הצער על פטירת ריש לקיש.

כדוגמה לכוח מופלא זה, הביא שם מעשה על הגאון מוילנא שבנו היה חולה במצב קשה, וכיון שלא היה בידו מה לעשות, שקע הגר"א בלימודו במסירות כה גדולה עד ששכח לגמרי מצעריו. רק כאשר הלך למקוה, והיה מוכרח להפסיק להרהר בתורה (כדין המקום), מיד צף ועלה בלבו זכר בנו החולה. הוא מיהר ללבוש את בגדיו ויצא לדרוש בשלומו.

ומסיים שם הגאון רבי בן ציון בעדות אישית מפעימה: "בתקופת ימי מלחמת ששת הימים, הייתי במקלט עם ידידי הגאון רבי עובדיה יוסף. הציבור היה קורא תהלים ודרוך אחר הנעשה ונשמע בעיר הקודש, והרב למד כדרכו. מחזה זה עורר בי התפעלות גדולה, איך אפשר ללמוד תורה בעל עת ובכל זמן".

האמורא רבי יוחנן עבר בחייו נסיונות קשים ושיכל את עשרת בניו בחייו. במסכת ברכות (ה' ע"ב) מסופר שכאשר היה הולך לנחם אבלים, היה נושא עמו עצם קטנה שנשארה מבנו העשירי ומציגה בפניהם תוך שהוא אומר: "דין גרמא דעשיראה ביר" (זו העצם של בני העשירי). במעשה זה ביקש לחזק את לבם של השבורים ולהראות להם כיצד ניתן לעמוד בנסיונות הקשים ביותר מתוך אמונה.

המעין בדברים עשוי לחשוב כי רבי יוחנן ניחן באופי קר ואדיש שאיפשר לו להשקיט את אבלו בקלות, אך הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל בספרו "אור לציון" ("חכמה ומוסר" ח"ב עמ' ק"א) מציין כי מעיון במסכת בבא מציעא (פ"ד ע"א) אותו רבי יוחנן מתגלה דוקא כבעל רגש עמוק וסוער. כאשר נפטר החברותא שלו ריש לקיש, בכה רבי יוחנן ללא הרף וזעק בגעגועים: "היכן אתה בר לקישיא?". צערו היה כה גדול עד שנחלה, וחכמי ישראל הוצרכו לבקש עליו רחמים שינוח בשלום על משכבו.

ומבאר הגר"צ כי רבי יוחנן לא היה אדיש לכאב אובדן בניו, אלא שהיה ברשותו כלי עוצמתי להתמודדות - לימוד התורה בעיון. צער פטירת בניו כל כך קשה עד שאמרו חז"ל שמי שקובר את בניו בחייו מוחלים

כי היא חכמתכם

נזקק לו. כל חישובי זמני היום, זריחת השמש ושקיעתה, כניסת שבת ויציאתה וכיוצא - הכל נעשה על פה.

פעם התארח רבנו בשבת בבית מלון יחד עם עוד רבנים ואישי ציבור, והיתה זו שבת מברכים. כאשר הגיעו בברכת החודש לזמן המולד, לא נמצא במקום לוח שנה. רבנו ביקש כמה רגעים, חישב בעל פה ונקב במולד המדויק על דקותיו ועל חלקיו. מיד עם צאת השבת, פנו סקרנים מבין הקהל לבדוק בלוח, ואכן נמצא כדבריו ממש.

כיון שהיה ממש חד בדרא בענייני עיבור השנה, מכל קצוי הקשת היו מריצים אליו שאלות בנושא זה. בעת שכיהן מרן הראשון לציון הגאון רבי **שלמה משה עמאר שליט"א** כרב ראשי לישראל, קיבל מכתב מאת פרופ' אחד מהמכון למדעי כדור הארץ באוניברסיטה העברית בירושלים. במכתבו טען הפרופסור כי במהלך השנים נוספו כמה שניות לשעון הבינלאומי, ולכך יש לשיטתו, השפעה על קביעת השעה המדוייקת של המולד העברי. מרן הגרש"מ עמאר הפנה את השאלה לרבנו, אשר השיב לו תשובה מפליאה ובה פרך לחלוטין כל דברי הפרופ' והוכיח שאין לכך כל השפעה על הלוח העברי, כאשר על הדרך ציין רבנו כמה טעויות ואי-דיוקים בדברי הפרופסור (התכתובת בזה נדפסה בספר "סולת נקיה" מכתבי תורה סימן י"א). לימים, פגש הגרש"מ בפרופסור זה שהביע התפעלות רבה מתשובת רבנו, והתבטא: **"מיהו הרב הזה שנהירים לו כל סדרי השמים..."**

כשרונו המספרי של רבנו הביאו כבר מגיל צעיר מאד להשתלם בחכמה עליה הכריזה התורה "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" (עיין שבת ע"ה ע"א) - חכמת העיבור וקידוש החודש.

על הדרך שבה "דחף" אותו אביו מרן האיש מצליח ללמוד את חכמת העיבור, סיפר רבנו כי במהלך לימוד מסכת ראש השנה בגיל עשר הוא נתקל בסוגיא בדף ח' ע"א בענין התקופות. כשהלך לשאול את אביו, ענה לו בטון המיוחד לו: **"צ"א ז"ח - לעולם לא יזח!"** לשאלתו לפשר שפת הסתרים הלזו, הפנה אותו אביו ללמוד בספר "שירי דוד". והיה זה מחכמתו של אביו שמצא את התחום שכל אחד מבניו מחבב, ובדרך זו העמידם באתגרים לימודיים ובשאיפות נעלות.

כבר בגיל אחת עשרה ערך בעצמו לוח שנה לבקשת סבו הצדיק רבי **רפאל מאזוז זצ"ל**. הסב שהיה מקפיד בכל לילה על קריאת "תיקון חצות", ביקש לדעת את הזמן המדויק בו חל מולד ראש חודש, שכן פעמים רבות חל המולד - לילה קודם ראש חודש, ואז משעת המולד והלאה מדלגים על "תיקון רחל" (כמבואר בבן איש חי שנה ראשונה וישלח אות ה'). מאחר שמדפיסי הלוחות בתונס לא היו מציינים זאת, ביקש מנכדו רבנו, שהיה אז כבן 11 שנים, שיערוך לוח שנה שיופיע בו זמן המולד במדויק, ומאז בכל שנה ושנה היה מכין לזקנו זצ"ל, לוח זמני המולדות.

לוח השנה בביתו היה כמעט מיותר, באשר לא

רבי עקיבא - עמל בתורה בבית האסורים

הגאון רבי **בן ציון אבא שאול זצ"ל** בספרו "אור לציון" (חכמת ומוסר ח"ב עמ' ק"א) מציין לגמרא בגיטין (ס"ה ע"ב): "זו הלכה העלה רבי חנניא איש אונו מבית האסורין, מקובל אני באומר לשלשה תנו גט לאשתי שיאמרו לאחרים ויכתבו מפני שעשאן בית דין". ופירש רש"י (ד"ה מבית האסורין) "משמו של רבי עקיבא שנחבש בבית האסורין".

ולומדים מכאן דבר נורא, שרבי עקיבא ותלמידיו טרחו בדבר הלכה בזמן שהיתה מדת הדין מתוחה עליהם בבית האסורים. ולא זו בלבד אלא שהיו בסכנת מוות, שכן רבי עקיבא נאסר בבית האסורים מפני שהקהיל קהילות ועסק בתורה. ובכל זאת מרוב שהיו דברי תורה חביבים עליהם - עסקו בהלכה זו וטרחו להעמידה על תלה.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: אדם שבבעלותו חברה לאבטחת אישים, התבקש לספק שירותי אבטחה לראש עיר דרוזי שחיו מאוימים מחמת סכסוכי חמולות וכדומה. האם מותר לו להעמיד לצורך כך מאבטחים יהודים?
תשובה: אין בזה כלום. ובגלות היו יהודים רבים שומרי ראשו של המלך. עצם הדבר שאנשים חמושים מאבטחים מישהו, מרתיע אחרים מלהתקרב אליו. ואין כאן סכנה מיידית ואפילו ספק סכנה.

שאלה: האם יש ענין לטרוח וללכת לקנות צרכי שבת בגופו, או עדיף שישב וילמד, ורק יעשה דבר קטן לכבוד שבת (כגון סידור החדר וכדומה)?
תשובה: אם יכול לטרוח, כדאי לפחות לקנות פירות לכבוד שבת כמנהג מר אביו של הגרי"ח זצ"ל.

שאלה: ספר תורה משוח שנמצא פסול, ובעל הספר מוכן לתקנו, אך ועד בית הכנסת טוען שיש להם כבר ספרי תורה מהודרים, ואינם צריכים להשתמש בס"ת הזה. השאלה, אם עדיף לתקנו או לגונזו?
תשובה: על פי רוב כל ספר תורה משוח, אחר זמן-מה צריך תיקון טוב. אין טעם לתקנו כל פעם. רק אם יש בית כנסת שחסר להם ספר תורה, אין הכי נמי יתקנו את זה ויכניסו אותו לשם. [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"ד חיו"ד סי' י"ח].

שאלה: האם ראוי לערוך לכבוד הולדת הבת מסיבת "זבד הבת"?
תשובה: טוב לערוך ולהודות לה' על כל טובה שנותן.

שאלה: אדם שבטעות שתה כוס חלב אחרי ארוחה בשרית, מה תיקונו?
תשובה: שילמד הלכות בשר בחלב מש"ע או מבן איש חי.

שאלה: הנמצא באמצע תפלת העמידה והציבור כבר הגיעו לקריאת התורה (כגון בשני וחמישי כשאין אומרים תחנון), האם יעצור ויקשיב לקריאה או שימשיך בתפלתו?
תשובה: ימשיך.

שאלה: מתי הזמן המתאים ביותר לחלוץ תפילין של רש"י ולהניח תפילין של רבנו תם?
תשובה: אחר קדושת ובא לציון.

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה חי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מו"ל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com